

ADAM JÓZEF SOBCZYK¹

Zgromadzenie Misjonarzy Świętej Rodziny

Duchowość misyjna formą głoszenia Ewangelii dzisiaj na podstawie *Evangelii gaudium* papieża Franciszka

Missionary Spirituality as a Form of Proclaiming the Gospel Today Based
on the *Evangelii gaudium* of the Pope Francis

W swojej pierwszej posynodalnej adhortacji papież Franciszek pragnie napędzić serca chrześcijan radością płynącą z przyjęcia Ewangelii do własnego życia i głoszenia jej innym. Dostrzega rozliczne problemy, z którymi boryka się współczesny człowiek. Analizując je, odkrywa potrzebę ewangelizacji jako swobodnego antidotum na trudną duchową i religijną sytuację ludzi XXI wieku. Papież zaznacza, że nie ma zamiaru pisać traktatu, ale: „ukazać ważny i praktyczny wpływ problemów na obecne zadania Kościoła. Wszystkie one bowiem pomagają w stworzeniu określonego stylu ewangelizacyjnego”².

Następnie, chcąc ten styl nakreślić, Ojciec Święty podaje bardzo prostą definicję ewangelizacji, którą utożsamia z uobecnianiem Królestwa Bożego w świecie. Dodaje jednak, że żadna definicja nie jest w stanie zadośćuczynić bogatej, wielostronnej i dynamicznej rzeczywistości, jaką jest ewangelizacja³.

W tekście swej adhortacji papież wielokrotnie odnosi się do roli Ducha Świętego w procesie ewangelizacji. W ten sposób przekonuje, że dla większej skuteczności ewangelizowania konieczna jest pogłębiona duchowość misyjna⁴. Próbując

¹ Adam Józef Sobczyk, kapłan Zgromadzenia Misjonarzy Świętej Rodziny. Członek Międzynarodowej Komisji Formacyjnej Zgromadzenia Misjonarzy Świętej Rodziny, od 2009 roku członek korespondent Polskiego Stowarzyszenia Teologów Duchowości. Wykładowca teologii duchowości, kierownictwa duchowego i poradnictwa rodzin; rekolekcjonista. Zainteresowania naukowe obejmują głównie zagadnienia historii i teologii duchowości ze szczególnym uwzględnieniem duchowości zakonnej oraz duchowości małżeńskiej i rodzinnej.

² EG 18.

³ Por. EG 176.

⁴ Termin ten pojawił się po raz pierwszy w soborowym Dekrecie o działalności misyjnej Ko-

wyjaśnić jej znaczenie, należy zauważyć, że duchowość misyjna wpisana jest w eklezjalne przeżywanie w Duchu Świętym tajemnicy Chrystusa posłanego, aby ewangelizować. Jest typem działalności ukierunkowanym głównie na świat niechrześcijański. Stąd nabiera swoistego charakteru świadectwa i stanowi fundament wszelkiej działalności misyjnej. Jej podstawowym zadaniem jest doprowadzenie ludzi do wiary w Jezusa Chrystusa⁵. Ubogacona o doświadczenie nowej ewangelizacji poszerza grono adresatów i zwraca się zarówno do praktykujących, osłabłych wierze, jak i nieznających Chrystusa.

Mirosław Daniluk, wyjaśniając znaczenie duchowości chrześcijańskiej, używa terminu forma⁶. Adaptując to określenie do duchowości misyjnej, która jest jednym z wymiarów duchowości chrześcijańskiej, można powiedzieć, że duchowość misyjna jest formą życia pod wpływem Ducha Świętego, polegającą na naśladowaniu Chrystusa w Jego działalności ewangelizatorsko-misyjnej. Takie ujęcie zagadnienia, jak również prawda, że praktycznie każda duchowość chrześcijańska jest, w pewnym sensie, jednocześnie duchowością misyjną, podsuwa pewien klucz analizy posynodalnej adhortacji pod kątem znalezienia w jej tekście głównych cech duchowości misyjnej rozumianej jako formy głoszenia Ewangelii dzisiaj⁷.

I. ŹRÓDŁA DUCHOWOŚCI MISYJNEJ

Analizę duchowości misyjnej z uwagi na jej znaczenie w dziele ewangelizacji wypada rozpocząć od przybliżenia źródeł. Papież dostrzega pneumatologiczne i chrystologiczne źródła duchowości misyjnej. Podkreśla, że: „Ci, którzy głoszą Ewangelię, powinni bez lęków otworzyć się na działanie Ducha Świętego”⁸.

Duchowość misyjna polega na ścisłej współpracy ewangelizatora z Trójcą Świętą. Ma trynitarno-chrystocentryczne podstawy. Wpływa na kształtowanie się tożsamości głoszącego. Odgrywa zasadniczą rolę w procesie jego chrystoformizacji, którego animatorem jest Duch Święty. Ponadto stanowi doskonałą przestrzeń

ściola *Ad gentes divinitus* (1965). Jest to pierwszy przypadek zastosowania tego terminu w dokumencie Magisterium Ecclesiae. Zostało ono użyte dla określenia celów Kongregacji Rozkrzewiania Wiary: „Ta Kongregacja ze swej strony ma popierać powołania i duchowość misyjną, zapalać i modlitwy za misje, oraz podawać dokładne i pewne wiadomości o nich” – DM 29.

⁵ Por. N. Contran, *Duchowość misyjna*, w: *Kościół misyjny. Podstawowe studium misjologii*, red. S. Karotempler, Warszawa 1997, s. 148.

⁶ Por. M. Daniluk, *Duchowość chrześcijańska*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 4, red. R. Łukaszczyk i in., Lublin 1995, kol. 317-318; M. Chmielewski, *Vademecum duchowości katolickiej. 101 pytań o życie duchowe*, Lublin 2004, s. 167.

⁷ Por. F. Jacquin, *Duchowość misyjna*, w: *Misjologia. Perspektywa ekumeniczna. Mały słownik*, red. I. Bria i in., Warszawa 2007, s. 86.

⁸ EG 259.

do głoszenia Chrystusa, które jest głównym zadaniem misjonarza. Papież podkreśla trynitarnie podstawy ewangelizacji ukazujące godność człowieka, miłość Boga oraz powszechność woli zbawczej. Zaznacza, że Duch Święty stara się przeniknąć każdą ludzką sytuację i wszystkie społeczne więzi. Ewangelizacja, która wypływa z Jego działania, przypomina o trynitarnym paradygmacie komunii, do której ludzie zostali wezwani zarówno w wymiarze wertykalnym, jak i horyzontalnym⁹.

Trzecia Osoba Trójcy Świętej jest według papieża Franciszka podstawowym źródłem duchowości misyjnej. Inspiruje, prowokuje i towarzyszy ewangelizatorom, otwartym na Jej działanie¹⁰. Dzięki Jej mocy w dniu Pięćdziesiątnicy apostołowie przeobrazili się w głosicieli i zostali obdarzeni siłą ewangelizowania na całym świecie. Dzisiaj podobnie ewangelizatorzy, głoszący Dobrą Nowinę, muszą być przepelnieni mocą świadectwa życia w obecności Bożej, żeby ich ewangelizowanie nie było puste¹¹.

Chrystologiczne źródło duchowości misyjnej oparte jest na osobistym spotkaniu ewangelizatora z miłością Jezusa. Pierwszą motywacją do głoszenia Ewangelii jest właśnie miłość Zbawiciela. Skłania ona do mówienia o Nim. Zdaniem papieża, brak chęci głoszenia wskazuje na konieczność powrotu do modlitwy, by ponownie zafascynowała i rozpałała serce apostoła. Najlepiej w takim wypadku jest stawać przed Bogiem w adoracji, kontemplować z miłością i przekazywać tę miłość innym¹².

Zmartwychwstały Jezus posyła uczniów, by nieśli Ewangelię wszystkim ludziom. Technie w nich swego Ducha, napęlnia potrzebnymi darami (por. Mt 28,19-20)¹³. Duchowość misyjna przejawia się, zdaniem Ojca Świętego, w ujęciu Kościoła wyruszającego w drogę. Omawiając to zagadnienie, papież Franciszek nawiązuje do Księgi Rodzaju i Wyjścia, podając przykłady exodusu Abrahama i Mojżesza. Stwierdza jednak nowość Jezusowego wezwania, która polega na skierowaniu go do wszystkich. Z tego też wynika zadanie, by każdy człowiek i każda wspólnota, zgodnie z własnym charyzmatem, znaleźli sposób odpowiedzi na to powołanie do głoszenia Ewangelii w dzisiejszym świecie¹⁴.

Jezus Chrystus jest sam pierwszym i największym głosicielem Ewangelii¹⁵. Oczekuje jednak współpracy i zaangażowania ze strony wierzących. Papież podkreśla, że w każdej formie ewangelizacji prymat zawsze należy do Boga, dlatego uprzywilejowana jest duchowość misyjna, stanowiąca jakby przestrzeń działania Boga w człowieku i przez człowieka¹⁶.

⁹ Por. EG 178.

¹⁰ Por. EG 280.

¹¹ Por. EG 259.

¹² Por. EG 264; M. Chmielewski, *Vademecum duchowości katolickiej*, dz. cyt., s. 169.

¹³ Por. EG 19.

¹⁴ Por. EG 20.

¹⁵ Por. EN 7; EG12.

¹⁶ Por. EG 12.

Każdorazowy powrót do Ewangelii pozwala powrócić do źródeł i odzyskać jej pierwotną świeżość. Ukazuje nowe drogi i sposoby ewangelizowania w dzisiejszym świecie. Sprawia, że każda działalność ewangelizacyjna jest zawsze „nowa”, gdyż czerpie ze źródła Chrystusa, który jest nowy: „wczoraj i dziś, ten sam także na wieki” (Hbr 13,8)¹⁷.

Do źródeł duchowości misyjnej zalicza się także znaki czasu, które, zdaniem papieża, pomagają wsłuchiwać się w natchnienia Ducha Świętego. Takim znakiem jest nowa ewangelizacja jako odpowiedź na niebezpieczne zjawiska braku wiary we współczesnym świecie. Ma ona, pod wpływem Ducha Świętego, objąć trzy poziomy odbiorców: ożywić duszpasterstwo zwyczajne, odnowić osoby ochrzczone nieżyjące wymogami chrztu oraz dotrzeć do tych, którzy jeszcze nie znają Jezusa Chrystusa¹⁸. Powołując się na encyklikę Jana Pawła II *Redemptoris missio* (1990), papież Franciszek, nie deprecjonuje dwóch pierwszych grup, dostrzega jednak potrzebę większego zaakcentowania ewangelizacji wśród tych najbardziej oddalonych od Chrystusa. Wejście od duszpasterstwa zwyczajnego ku misyjnemu stanowi, zdaniem papieża, znak Ducha Świętego i zadanie do spełnienia dla współczesnego Kościoła¹⁹.

II. ISTOTA DUCHOWOŚCI MISYJNEJ

Szukając odpowiedzi na pytanie o istotę duchowości misyjnej, należy zwrócić uwagę na to, że ewangelizacja nie będzie pełna, jeśli nie uwzględni wzajemnego odniesienia zachodzącego między Ewangelią a konkretnym osobistym i społecznym życiem człowieka²⁰. Musi ona zaradzić głównie duchowemu ubóstwu ewangelizowanych, dotykając wszystkich obszarów życia duchowego i codziennej egzystencji człowieka²¹.

Papież zauważa niebezpieczne zjawisko utożsamiania duchowości chrześcijańskiej i światowej, dlatego dokonuje wyraźnego ich rozróżnienia. Stwierdza, że duchowość światowa kryje się za pozorami religijności, ale wcale nie szuka chwały Bożej, lecz chwały ludzkiej i osobistych korzyści²².

¹⁷ Por. EG 11.

¹⁸ Por. EG 14.

¹⁹ Por. RMis 34.40; EG 15.

²⁰ Por. EN 29.

²¹ Por. EG 200.

²² Por. EG 93-98. Światowość tę papież wyjaśnia na różne sposoby. Jednym z nich jest fascynacja gnostycyzmem, wiara zamknięta w subiektywizmie, gdzie podmiot zamyka się w obszarze własnych doświadczeń i uczuć. Innym przejawem światowości jest prometejski neopelagianizm ludzi liczących na własne siły i uważających się za lepszych ze względu na wierność zewnętrznym przepisom prawa. Postawa taka, zamiast służyć ewangelizacji i pozyskiwaniu ludzi dla Chrystusa, prowadzi do krytyki innych. Światowa duchowość przywiązuje ponadto zbyt dużą wagę do liturgii

Duchowość misyjna, z kolei, ma pomóc znaleźć w Kościele pokój i wyzwolenie, uzdrowienie, komunie i misyjną płodność²³. Jest duchowością, w której człowiek szuka człowieka i pomaga mu w spotkaniu z Chrystusem. Papież nazywa to mistycznym i kontemplatywnym braterstwem, które pozwala spoglądać na bliźniego i odkryć Boga w każdym człowieku. Pozwala znosić trudności bycia razem, trwać w łączności z Chrystusem i otwierać serca na miłość²⁴.

Ojciec Święty wyjaśnia również istotę duchowości misyjnej. Twierdzi, że: posiadanie ducha oznacza zwykle jakieś wewnętrzne poruszenie dające impuls, motywujące, dodające odwagi i nadające sens działalności osobistej i wspólnotowej²⁵. Cechami charakterystycznymi takiej właśnie ewangelizacji prowadzonej z Duchem Świętym są: gorliwość, radość, ofiarność, śmiałość, miłość i chęć przepełnienia nią innych. W tego typu działalności nie ma nic wykonywanego z musu lub w celach zarobkowych. Mocy i światła Ducha Świętego w sercu nie zastąpi żadna motywacja. Duch Święty jest, zdaniem papieża: „duszą ewangelizującą Kościół”²⁶.

Istotę duchowości misyjnej ewangelizatorów papież wyjaśnia w dalszej części dokumentu poprzez modlitwę i pracę. Zauważa, że nie wystarczą jedynie mistyczne stany bez zaangażowania społecznego i misyjnego. Z drugiej strony przestrzega, że nawet najgorliwsze działanie, bez zagłębienia w duchowości misyjnej, przenikającej serce, nie przyniesie oczekiwanych efektów. Ojciec Święty, powołując się na *Propositio*, stwierdza, że obecnie należy bardziej troszczyć się o wewnętrzną przestrzeń, nadając sens chrześcijańskiemu zaangażowaniu²⁷.

W tym celu zaleca codzienną adorację Najświętszego Sakramentu, oddychanie płucami modlitwy Kościoła, wsparcie modlitewne grup kościelnych. Zdaniem papieża Franciszka, modlitwa ma pomagać w misji, a nie być usprawiedliwieniem przed zaangażowaniem w nią. Przestrzega przed indywidualizacją stylu życia, która może prowadzić do jakiejś fałszywej duchowości, co nie ma nic wspólnego z duchowością misyjną²⁸.

Elementem dynamizującym duchowość ewangelizatorów jest modlitwa. Spośród wielu form papież podkreśla w tym kontekście rolę modlitwy wstawienniczej. Jako przykład podaje modlitwę św. Pawła Apostoła (Flp 1,4-7). Zaznacza, że wstawiennictwo jest jak zaczyn w łonie Trójcy Świętej, zanurzeniem się w Ojcu.

doktryny, zapominając o przekazywaniu Ewangelii Ludowi Bożemu. Kryje się za fascynacją kwestiami społecznymi i politycznymi, tracąc ewangelizacyjny zapał. Duchowość światowa, zamiast próbować łączyć, prowadzi także do niepokojów między chrześcijanami, którzy żyją inaczej.

²³ Por. EG 89.

²⁴ Por. EG 92.

²⁵ Por. EG 261.

²⁶ EG 261.

²⁷ Por. *Propositio* 36; EG 262.

²⁸ EG 262.

W postawę wstawiennictwa wpisuje się również konieczność wdzięczności i dziękczynienia Bogu za innych²⁹.

Wzorem prawdziwej ewangelizacji, pod wpływem Ducha Świętego, według papieża są pierwsi chrześcijanie: radośni i niezmordowani w posłudze słowa³⁰. Ich działalność ewangelizacyjna odpowiadała na najgłębsze potrzeby człowieka. Takim wyzwaniem dla współczesnych ludzi jest szczerza przyjaźń z Jezusem. Do niej powinna prowadzić duchowość misyjna, w której entuzjazm ewangelizacji znajduje właściwą formę³¹. Misjonarz potrafi dostrzec Jezusa, który towarzyszy mu przez całe życie we wszystkich wydarzeniach. To właśnie, zdaniem papieża, znajduje się w samym sercu działalności misyjnej³². Zjednoczenie z Jezusem powoduje, że ewangelizator kocha to samo, co Jezus – chwałę Ojca, i szuka tego samego³³.

Według papieża nie wystarczy jednak sama jedność z Chrystusem bez miłości bliźniego. Ewangelizacja dusz prowadzi do bliskości bliźniego. Duchowość misyjna łączy miłość do Chrystusa z miłością do Jego ludu. Jego śmierć na krzyżu jest szczególnym pochyleniem się Boga nad człowiekiem charakteryzującym całą ludzką egzystencję³⁴.

W dalszej części adhortacji papież wyjaśnia, na czym polega tajemnicze działanie Zmartwychwstałego i Jego Ducha. Podaje, że brak duchowości misyjnej prowadzi do pesymizmu i zniechęcenia³⁵. Jednak wiara w Zmartwychwstałego i moc płynąca od Niego czyni misję uczniów możliwą. Zmartwychwstanie Chrystusa, zawiera, zdaniem papieża Franciszka, „żywotną siłę, która przeniknęła świat”³⁶.

Papież wyjaśnia siłę dynamizmu ewangelizatorskiego wypływającą z dzieła odkupienia ludzkości dokonanego przez Jezusa Chrystusa. Zaznacza, że podstawą jest zawsze wiara w Zmartwychwstałego i wiara w Jego miłość ku człowiekowi. Dla podtrzymania duchowości misyjnej i rozpalonego w niej żaru misyjnego potrzebne jest całkowite zaufanie Duchowi Świętemu³⁷.

Ojciec Święty akcentuje także maryjny wymiar duchowości misyjnej. Naucza, że Maryja jest Matką ewangelizacji. Ona przez całe życie współdziałała z Duchem Świętym. Odegrała kluczową rolę w konstruowaniu się Kościoła, pod krzyżem przyjmując umiłowanego ucznia (J 19,26-27). W dniu Pięćdziesiątnicy

²⁹ Por. EG 282-283.

³⁰ EG 263.

³¹ EG 265.

³² EG 266.

³³ EG 267.

³⁴ EG 268-270.

³⁵ Na ten temat szerzej traktuje III rozdział adhortacji.

³⁶ EG 276.

³⁷ Por. EG 280.

była z apostołami w rodzącym się do ewangelizacji Kościele³⁸. Papież nazywa Maryję – Misjonarką, która zbliża się do człowieka, by mu towarzyszyć w pielgrzymce wiary³⁹. Określa ją mianem Gwiazdy nowej ewangelizacji, Niewiastą wiary. Podkreśla, że to właśnie Ona pozwoliła się prowadzić Duchowi Świętemu, obcowała w Nazarecie z tajemnicą swego Syna. Papież ukazuje pewien maryjny styl działalności ewangelizacyjnej Kościoła. Podkreśla, że Ona potrafi rozpoznać działanie Ducha Świętego w codziennych wydarzeniach. Ona jest Niewiastą modlitwy i nieustannego zjednoczenia z Synem Bożym. Jej duchowość charakteryzuje się dynamiką sprawiedliwości, delikatności, kontemplacji i gorliwego wyruszania do potrzebujących⁴⁰. Analizując postawę Maryi, można w niej dostrzec, na czym polega, w praktyce, życie duchowością misyjną.

III. SPOSOBY GŁOSZENIA EWANGELII

Duchowość misyjna jest pewną formą głoszenia ewangelii we współczesnym świecie. Stanowi jakby przestrzeń, w której dokonuje się ewangelizacja. Papież Franciszek podaje także w swej adhortacji sposoby ewangelizowania. Zaznacza, że Kościół inicjuje głoszenie od wewnętrznej odnowy. Rozpoczyna ją od siebie, zwracając uwagę na potrzebę wzrastania w wierności swemu powołaniu. Dąży do pogłębienia swego ewangelicznego Ducha i wzrastania w wierności Chrystusowi⁴¹. Odnowa kościelna obejmuje wszystkie jego obszary. Papież poświęca wiele miejsca duszpasterstwu parafialnemu, a także instytucjom kościelnym i hierarchii, łącznie z biskupami⁴².

Traktuje także o samym sposobie komunikowania orędzia w kluczu misyjnym. Zauważa, że w dzisiejszym świecie może być ono opacznie lub niekompletnie rozumiane. Jednak jeśli na pierwszym miejscu postawi się głoszenie Bożego miłosierdzia, najlepiej ukaże się głębię duchowości misyjnej, inspirowanej przez przebaczącą miłość Ojca⁴³.

Kościół głosi Ewangelię poprzez odpowiednie, dostosowane do czasu, kultury i percepcji słuchaczy, objawione słowo. Uwzględnia zmiany kulturowe, wymagające od głoszących dostosowania przekazu do aktualnych sposobów przepowiadania. Papież suponuje odnowę formy wyrazu, by przekazywać współczesnemu człowiekowi orędzie w niezmienionej postaci. Zauważa, że za-

³⁸ Por. EG 284-285.

³⁹ Por. EG 286; tenże, Encyklika *Lumen fidei*, nr 58-59.

⁴⁰ Por. EG 287-288.

⁴¹ Por. Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, nr 6; EG 26.

⁴² Por. EG 27-33.

⁴³ Por. EG 34-39.

angażowanie misyjne dokonuje się pośród ograniczeń języka i okoliczności. Jednak zawsze przekazuje prawdę Ewangelii pełnej miłosierdzia⁴⁴.

Papież przedstawia wizję Kościoła jako Matki o otwartym sercu, które bije dla wszystkich i czeka na każdego. Przyrównuje wspólnotę eklezjalną do otwartego domu Ojca. Kościół to Wspólnota, która nie tylko czeka z otwartymi drzwiami, ale wychodzi naprzeciw potrzebującym, szuka zagubionych i ubogich, w czym wyraża się jej misyjny dynamizm⁴⁵.

Omawianie sposobu głoszenia Ewangelii papież Franciszek poprzedza przedstawieniem kontekstu życia i działania współczesnego człowieka. Dokonuje pewnego ewangelicznego rozeznania, by następnie nakreślić sposoby przeciwdziałania zagrożeniom. Nie dokonuje szczegółowej analizy współczesnej rzeczywistości, ale zachęca ludzi do badania znaków czasu. Pośród wielu negatywnych zjawisk przybliża również wyzwania duchowości misyjnej. Ukazuje w ten sposób przedmiot ewangelizacji dzisiaj. Zalicza do niego m.in.: nadmierny indywidualizm, kryzys tożsamości oraz spadek gorliwości⁴⁶. Papież przestrzega także przed relatywizmem życiowym, dotyczącym wyborów określających sposób życia, bez Boga, bez potrzebujących bliźnich, a jedynie dla własnego pożytku⁴⁷. Usiłuje zapobiec również nadmiarowi aktywności pozbawionej duchowości misyjnej przenikającej działanie i czyniącej je uprzywilejowanym⁴⁸.

Na czym zatem, zdaniem papieża, polega głoszenie Ewangelii? Jakim sposobem, metodą powinni posługiwać się ewangelizatorzy? Podstawą autentycznej ewangelizacji, zdaniem Franciszka, jest fakt, że Jezus jest Panem i Jego należy głosić. Ewangelizacja dzisiaj powinna być absolutnym priorytetem dla całego Kościoła powszechnego⁴⁹.

Ewangelizacja jest zadaniem Kościoła i przekracza jego hierarchiczną strukturę, gdyż Kościół jest ludem zmierzającym do Boga. Jest narzędziem Bożej łaski. Współpracuje ze słowem, które pochodzi od Boga i jedynie poprzez włączenie się w tę Bożą inicjatywę może stać się ewangelizatorem. Głoszenie jest zadaniem całego ludu Bożego, który zakorzeniony w misterium Trójcy Świętej w swoim pielgrzymowaniu ukazuje światu Chrystusa⁵⁰.

Zbawienie, które jest przedmiotem głoszenia, powinno mieć znamię powszechności, jedności i wspólnotowości (por. Mt 28,19). Wyraża wielkość Bożej miłości i miłosierdzia⁵¹. Od początku swojego istnienia Kościół dokonywał dzieła nawra-

⁴⁴ Por. EG 40-44.

⁴⁵ Por. EG 45-49.

⁴⁶ Por. EG 78.

⁴⁷ Por. EG 80.

⁴⁸ Por. EG 82.

⁴⁹ Por. Jan Paweł II, Adhortacja, *Ecclesia in Asia*, nr 19; EG 110.

⁵⁰ Por. EG 111-112.

⁵¹ Por. EG 113-114.

cania i ewangelizacji różnych narodów i kultur. Papież wyjaśnia w tym miejscu fenomen duchowości misyjnej, stwierdzając, że gdy tylko wspólnota przyjmie orędzie zbawienia, Duch Święty zapładnia jej kulturę przemieniającą mocą Ewangelii. Dzięki temu chrześcijaństwo nie niszczy i nie zmienia kultur, ale je w pewien sposób uduchowia. Duch Święty ukazuje ewangelizowanym ludom nowe aspekty objawienia i przez inkulturację wprowadza narody z ich kulturami do chrześcijańskiej wspólnoty⁵².

Duch Święty przemienia serca i uzdalnia ludzi do wejścia w doskonałą komunie Trójcy Świętej. On sam tworzy jedność Ludu Bożego i jest więzią miłości Ojca z Synem. Stąd wynika zasadnicze zadanie Ducha Świętego w dziele ewangelizacji narodów i duchowe bogactwo, jakie rodzi w Kościele na całym świecie⁵³.

Odnosząc się do podmiotu przepowiadania, papież podkreśla jego powszechność. Stwierdza, że wszyscy ochrzczeni są misjonarzami. Tezę tę opiera na założeniu duchowości misyjnej, według którego Duch Święty wyposaża każdego chrześcijanina w moc ewangelizowania. Każdy, kto wierzy, nie błądzi, nawet jeśli nie umie właściwie wyrazić swej wiary. Duch prowadzi go do zbawienia, obdarzając go instynktem wiary (*sensus fidei*). Obecność Ducha Świętego zapewnia tożsamość z rzeczywistością Boga i mądrością do jej wyrażania⁵⁴.

Papież nazywa każdego ochrzczonego uczniem-misjonarzem. Ten przywilej wynika z sakramentu chrztu (por. Mt 28,19). Ochrzczony jest podmiotem ewangelizacji. Nowa ewangelizacja powinna, zdaniem papieża, zakładać nowy protagonizm każdego z ochrzczonego. Oznacza to, że nikt nie może czuć się zwolniony z zadania ewangelizacji, gdyż miłość Boga, której człowiek doświadcza, skłania go do dzielenia się Dobrą Nowiną. Każdy chrześcijanin jest zatem na tyle misjonarzem, na ile spotkał miłość Boga w Chrystusie, doświadczył jej i otworzył się na nią⁵⁵.

Od misjonarza dzieło ewangelizacyjne wymaga gotowości do całkowitego ogołocenia, ubóstwa serca, które czyni go wolnym dla Ewangelii i pozwoli nieść orędzie Zbawiciela. Jako podstawę duchowości misyjnej papież podaje słowa Apostoła Narodów: „dla słabych stałem się jak słaby [...]. Stałem się wszystkim dla wszystkich, żeby w ogóle ocalić przynajmniej niektórych. Wszystko zaś czynię dla Ewangelii” (1 Kor 9,22-23). U podstaw takiego dynamizmu misyjnego leży świętość pierwszych chrześcijan i pierwszych wspólnot. Natomiast przestrzenią kroczenia do świętości jest duchowość misyjna Kościoła⁵⁶.

⁵² Por. EG 116.

⁵³ Por. Tomasz z Akwinu, *Suma teologiczna*, I.39.8.2; EG 117.

⁵⁴ Por. KK 12; EG 119.

⁵⁵ Por. EG 120.

⁵⁶ Por. RMis 88-90. S.T. Pinckears, *Życie duchowe chrześcijanina według św. Pawła i św. Tomasza*, Poznań 1998, s. 180-181.

Wśród sposobów ewangelizowania papież wymienia pobożność ludową, studium Pisma Świętego, osobisty dialog, charyzmaty, kulturę myśli, edukację, przepowiadanie słowa, katechezę kerymatyczną i mistagogiczną oraz osobiste towarzyszenie⁵⁷. Papież akcentuje społeczny wymiar ewangelizacji. Zauważa, że kerygmat ma treść społeczną, gdyż w samym sercu Ewangelii znajduje się życie wspólnotowe i zaangażowanie na rzecz innych, powodowane miłością⁵⁸.

IV. RADOŚĆ OWOCEM DUCHOWOŚCI MISYJNEJ

Owocem działania Ducha Świętego w człowieku jest m.in. radość. Zatem ewangelizacja prowadzona w przestrzeni duchowości misyjnej też powinna charakteryzować się obecnością tej cnoty. Według św. Tomasza z Akwinu radość jest skutkiem obecności dobra, w przeciwieństwie do smutku, który jest skutkiem obecności zła. Gdy władza poznawcza spostrzeże zjednoczenie z odpowiednim dobrem, to informuje człowieka o duchowej jego wielkości. Człowiek zaczyna pragnąć tego dobra, a jego osiągnięciu towarzyszy radość⁵⁹.

Radość, niemająca nic wspólnego z wesołkowatością, jest zatem stanem trwałym wykraczającym poza doświadczenie zmysłowe. W znaczeniu antropologicznym jest pewnego rodzaju wyrazem harmonii ludzkiego bytowania, której źródłem jest życie w bliskości Boga. Radość człowieka wiary ma swe źródło w Chrystusie i prowadzi do radości wiecznej. Nie można jej odłączyć od Królestwa Bożego, gdyż ono jest pokojem i radością w Duchu Świętym⁶⁰.

Człowiek radosny czerpie swą siłę, witalność i autentyczną pogodę ducha z relacji z Bogiem. Papież Franciszek wspomina o tym już w pierwszym punkcie adhortacji, gdzie pisze: „Radość Ewangelii napełnia serce oraz całe życie tych, którzy spotykają się z Jezusem. Ci, którzy pozwalają, żeby ich zbawił, zostają wyzwoleni od grzechu, od smutku, od wewnętrznej pustki, od izolacji. Z Jezusem Chrystusem rodzi się zawsze i odradza radość”⁶¹. Nawiązuje do tego w dalszej części tekstu wielokrotnie, powołując się między innymi na słowa Benedykta XVI, który podkreśla, że podstawą i początkiem bycia chrześcijaninem jest spotkanie z Chrystusem. Ono nadaje sens życiu człowieka i napełnia je nadzieją i radością⁶².

Papież ukazuje radość jako owoc życia w duchowej łączności z Jezusem i owoc głoszenia Jego Ewangelii oraz świadczenia o niej w świecie. Twierdzi, że radość bycia z Jezusem odnawia się i udziela innym. Stąd zachęca współczesne-

⁵⁷ Por. EG 122-175.

⁵⁸ Por. EG 177.

⁵⁹ Por. Tomasz z Akwinu, *Suma teologiczna*, I-II.25.4; A. Sobczyk, *Znaczenie radości w życiu chrześcijanina*, „Katecheta” 53 (2008), nr 5, s. 42-43.

⁶⁰ Por. A. Nowak, *Identyfikacja postaw*, Lublin 2000, s. 57-58.

⁶¹ EG 1.

⁶² Por. DCE 1; EG 7.

go człowieka do odnowy relacji z Chrystusem i do pogłębienia życia duchowego⁶³.

Ojciec Święty przybliży w zarysie biblijne źródła radości zbawienia. Pomija fakt, że już samo objawienie się Boga jako Stwórcy i Odkupiciela jest źródłem wielkiej radości w człowieku. Nie tłumaczy również biblijnego rozróżnienia radości ludzkiej (przemijającej, nietrwałej i wynikającej z czysto ziemskich odczuć) od radości Bożej, która ma charakter stały⁶⁴. Odnosi się natomiast do księgi proroka Izajasza (9,2; 12,6; 40,9), wspominając także Zachariasza (9,9), Sofoniasza (3,17) i Syracydesa (14,11-14). Zasadnicze źródło radości chrześcijańskiej widzi w Ewangelii (Łk1,28; J 3,29; 15,11; 16,20)⁶⁵, choć nie ogranicza jej jedynie do przyjęcia Ewangelii, ale przedstawia radość wynikającą z ewangelizowania i radość nowego życia. Na wzór św. Pawła zachęca ludzi do dzielenia się dobrem i miłością z bliźnimi (por. 2 Kor 5,14; 9,16)⁶⁶.

Radość ewangeliczna dotyczy zbawienia zapowiedzianego maluczkiem oraz radości Ducha Świętego. Pierwsza uobecnia się w radościach dotyczących tajemnicy wcielenia Syna Bożego oraz tajemnicy Jego ziemskiego życia. Prowadzi jednak do tajemnicy paschalnej Chrystusa, która, z kolei, wiedzie do odkrycia radości wielkanocy. Radość zmartwychwstania dotyczy wszystkich uczniów Chrystusa⁶⁷.

Papież Franciszek proponuje życie na wyższym, duchowym poziomie. Podkreśla, że głębokie życie duchowe sprzyja rozwojowi dynamizmu osobistego zaangażowania ewangelizacyjnego i misyjnego. Tej radości duchowości misyjnej nie zagłuszą przeszkody i trudności na drodze ewangelizowania⁶⁸.

Istotną cechą radości Ewangelii jest, zdaniem papieża, jej trwałość. Według słów Ewangelisty nic nie jest w stanie jej odebrać (por. J 16,22). Żadne niebezpieczeństwa i zagrożenia współczesnego świata nie powinny zastąpić zapału i gorliwości misyjnej⁶⁹.

Odnowione przepowiadanie jest źródłem radości zarówno dla samych wierzących, jak i dla niepraktykujących, ale szukających prawdy. W centrum tego przepowiadania jest Bóg objawiony w swoim Synu Jezusie Chrystusie. Misterium paschalne czyni wiernych nowymi ludźmi⁷⁰.

Radość wypływa również z tego, że człowiek w dziele ewangelizacji nie jest sam, ale towarzyszy mu światło Ducha Świętego. Otwarcie się na Ducha daje

⁶³ Por. EG 3.

⁶⁴ Por. H. Langkammer, *Słownik biblijny*, Katowice 1984, s. 132-133.

⁶⁵ Por. EG 5-6.

⁶⁶ Por. EG 9; F. Jacquin, *Duchowość misyjna*, dz. cyt., s. 86-87.

⁶⁷ Por. KKK 644.

⁶⁸ Por. EG 10.

⁶⁹ Por. EG 84.

⁷⁰ Por. EG11.

spokój i radość⁷¹. Tylko Duch Święty może dać człowiekowi radość głęboką, pełną i trwałą, do której tęskni ludzkie serce. Radość nierozdzielnie związana jest z miłością (por. Ga 5,22). Wierność Ewangelii poprzez życie w Duchu Świętym i spełnianie dobrych uczynków łączy się z przyjemnością duchową i pięknem moralnym⁷².

Podsumowując, można zauważyć, że duchowość misyjna ma swe trynitar-no-chrystocentryczne źródła. Jej istota to wewnętrzne poruszenie motywujące i nadające sens działalności polegającej na szukaniu człowieka i pomocy mu w spotkaniu z Chrystusem, co papież nazywa mistycznym i kontemplatywnym braterstwem. Bazuje na komunii misyjnej wspólnoty Kościoła wychodzącego głosić Ewangelię. Radość ewangelizacyjna jest łaską, o którą należy prosić. Jaśniej na tle wdzięcznej pamięci dzieł Bożych w historii zbawienia człowieka⁷³. Jest radością misyjną, dokonywaną w przestrzeni tej szczególnej duchowości. Doświadczyli jej uczniowie posłani przez Jezusa (por. Łk 10,17), doświadczają nawrócenia (por. Dz 2,6). Radość towarzyszy rozprzestrzenianiu się Ewangelii i pojawiającym się owocom jej głoszenia. Papież ukazuje jej dynamikę: daru i wyjścia. To jakby kluczowe elementy duchowości misyjnej. Przedmiotem ewangelizacji jest słowo, które zawiera w sobie potencjał. Radość Dobrej Nowiny, będąca owocem duchowości misyjnej, obejmuje całą wspólnotę wierzących (por. Łk 2,10)⁷⁴.

Kościół wyruszający w drogę jest wspólnotą misyjną. Umiłowana i wysłana przez Boga idzie ona, by szukać oddalonych. Poszukuje każdego i zwraca się do niego, nie przekreśla nikogo. Z tego wynika jej radość obecna w liturgii i celebrowaniu ewangelizacyjnej codzienności⁷⁵.

SUMMARY

The Pope Francis in his one's first post-synodal exhortation is paying attention to the need for evangelization in the contemporary world. He entrusts the entire Christian people with this task. Evangelization is the mission of the Church and exceeds its hierarchical structure. The addressees of evangelization today, according to the Pope, are all people, who are excessively individualistic, who experience an identity crisis and decline in zeal in the search for truth. The basis of authentic evangelization should be the fact, that Jesus is Lord and His must be to proclaimed to the contemporary man.

Keywords

missionary spirituality, evangelization

⁷¹ Por. EG 12.

⁷² Por. Jan Paweł II, *Wierzę w Ducha Świętego*, Watykan 1992, s. 379-380; KKK 2500.

⁷³ Por. EG 13.

⁷⁴ Por. EG 22-23.

⁷⁵ Por. EG 24.

BIBLIOGRAFIA

Źródła podstawowe

- Franciszek, Adhortacja apostolska *Evangelii gaudium*, 2013.
Zgromadzenie Ogólne Synodu Biskupów, *Propositio*, 2012.

Nauczanie Kościoła

- Benedykt XVI, Encyklika *Deus Caritas est*, 2005.
Franciszek, Encyklika *Lumen fidei*, 2013.
Jan Paweł II, Encyklika *Redemptoris missio*, 1990.
Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Ecclesia in Asia*, 1999.
Jan Paweł II, *Wierzę w Ducha Świętego*, 1992
Katechizm Kościoła katolickiego, Poznań 1992.
Paweł VI, Adhortacja apostolska *Ewangelii nuntiandi*, 1975.
Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, 1965.
Sobór Watykański II, *Dekret. Unitatis redintegratio*, 1964.
Sobór Watykański II, *Dekret. Ad gentes divinitus*, 1965.

Literatura przedmiotu i pomocnicza

- Chmielewski M., *Vademecum duchowości katolickiej. 101 pytań o życie duchowe*, Lublin 2004.
Contran N., *Duchowość misyjna*, w: *Kościół misyjny. Podstawowe studium misjologii*, red. S. Karotempler, Warszawa 1997, s. 146-157.
Jacquin F., *Duchowość misyjna*, w: *Misjologia. Perspektywa ekumeniczna. Mały słownik*, red. I. Bria i in., Warszawa 2007 s. 86-88.
Daniluk M., *Duchowość chrześcijańska*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 4, red. R. Łukaszczuk i in., Lublin 1995, kol. 317-330.
Langkammer H., *Słownik biblijny*, Katowice 1984.
Nowak A., *Identyfikacja postaw*, Lublin 2000.
Pinckears S.T., *Życie duchowe chrześcijanina według św. Pawła i św. Tomasza z Akwinu*, Poznań 1998.
Sobczyk A., *Znaczenie radości w życiu chrześcijanina*, „Katecheta” 53(2008), nr 5, s. 42-47.
Tomasz z Akwinu, *Suma teologiczna*, red. C. Wichrowicz, Kraków 1997.